

Τι θα σήμαινε για την Κύπρο το μοντέλο ηλεκτρικής ενέργειας της Μάλτας

Description

Χαράλαμπος Έλληνας*

Με βάση την αγοραστική ισοτιμία η Μάλτα είχε τη χαμηλότερη τιμή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη το 2024, σε αντίθεση με την Κύπρο που είχε τη δεύτερη υψηλότερη τιμή. Είναι δύο μικρά νησιωτικά κράτη εντός της ΕΕ, με τη Μάλτα να έχει ελαφρώς υψηλότερο κατά κεφαλή εισόδημα από την Κύπρο.

Τι οδηγεί λοιπόν σε αυτή την τεράστια απόκλιση και τι μπορεί να διδαχθεί η Κύπρος από αυτό το γεγονός; Οι κύριοι παράγοντες που συμβάλλουν είναι κατά φθίνουσα σειρά:

- Χρήση φυσικού αερίου από τη Μάλτα
- Χαμηλότερες εκπομπές και χαμηλότερες τιμές δικαιωμάτων εκπομπών
- Μοντέλο αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας 'ενιαίου αγοραστή'
- Χαμηλότεροι φόροι

Το 2024 η μέση τιμή ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά της Μάλτας ήταν €0,13 ανά κιλοβατώρα, λιγότερο από το ήμισυ του μέσου όρου της ΕΕ €0,28 ανά κιλοβατώρα, ενώ στην Κύπρο ήταν €0,32 ανά κιλοβατώρα.

Μακράν ο μεγαλύτερος παράγοντας που συμβάλλει σε αυτή τη διαφορά είναι ότι η Μάλτα καίει φυσικό αέριο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ η Κύπρος εξακολουθεί να βασίζεται στο ακριβό, υψηλών εκπομπών, ντίζελ/μαζούτ. Επιπλέον, η παραγωγή

ηλεκτρικής ενέργειας στη Μάλτα επωφελείται από σύγχρονους, αποδοτικούς, συνδυασμένου κύκλου στροβίλους, ενώ η Κύπρος εξακολουθεί να βασίζεται κυρίως σε αναποτελεσματικούς ατμοστροβίλους.

Το 2024, η μέση τιμή του Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (ΥΦΑ), ήταν \$12/MMBtu (εκατομμύρια βρετανικές θερμικές μονάδες), και του ντίζελ ήταν \$107 ανά βαρέλι. Με βάση τα ανωτέρω, εάν η ΑΗΚ χρησιμοποιούσε φυσικό αέριο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας το 2024, το συνδυασμένο κόστος καυσίμων και δικαιωμάτων εκπομπών θα είχε μειωθεί περισσότερο από 50%.

Το 2024, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας παρήγαγαν το 24% της κυπριακής ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ στη Μάλτα αντίστοιχα το 18%. Το πλεονέκτημα της Μάλτας είναι ότι επωφελείται από χαμηλότερες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές λόγω της χρήσης του μοντέλου του «ενιαίου αγοραστή». Σε αυτό, μια οντότητα είναι ο καθορισμένος αγοραστής -στην περίπτωση της Μάλτας η Enemalta- που αγοράζει ενέργεια από ανεξάρτητους παραγωγούς ενέργειας που ανταγωνίζονται για μακροχρόνιες συμφωνίες αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ο «ενιαίος αγοραστής» είναι επίσης υπεύθυνος για την εξασφάλιση του εφοδιασμού με την αποστολή όλων των περιουσιακών στοιχείων παραγωγής σε πραγματικό χρόνο με το ελάχιστο δυνατό κόστος.

Στη Μάλτα, τα νοικοκυριά λαμβάνουν ένα σταθερό ποσοστό €0,016 ανά κιλοβατώρα για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στην Κύπρο η ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές χρεώνεται λίγο κάτω από την τιμή της συμβατικής ηλεκτρικής ενέργειας. Με βάση το μοντέλο του «ενιαίου αγοραστή», η διαφορά τιμής θα σήμαινε ότι το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές της Κύπρου, η οποία ανέρχεται σε ποσοστό 24%, θα μειωνόταν στο μισό.

Το 2025, η Κύπρος μείωσε τον ΦΠΑ στην ηλεκτρική ενέργεια από 19% σε 9%. Ο συνολικός φόρος της Μάλτας στην ηλεκτρική ενέργεια είναι μόνο 6%, ουσιαστικά μια επιδότηση.

Εάν τα συνδυασμένα οφέλη όλων αυτών των παραγόντων χρησιμοποιούνταν από την Κύπρο το 2024, η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας θα είχε μειωθεί περισσότερο από το μισό σε περίπου €0,15 ανά κιλοβατώρα, κοντά στην τιμή που ισχύει στη Μάλτα.

Είναι σαφές ότι οι Κύπριοι καταναλωτές ενέργειας πληρώνουν το τίμημα για τη μη μετάβαση στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο και λόγω των πανάκριβων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Οι προτεραιότητες για το 2026 πρέπει να είναι:

1. Η ολοκλήρωση του έργου εισαγωγής υγροποιημένου φυσικού αερίου στο Βασιλικό και η μετάβαση της ηλεκτροπαραγωγής σε καθαρότερο και φθηνότερο φυσικό αέριο.
2. Η παρακολούθηση των οφελών από την εισαγωγή του «στοχευμένου μοντέλου ηλεκτρικής ενέργειας» τον Σεπτέμβριο, εάν υπάρχουν. Μέχρι τις αρχές του 2026, εάν αυτό δεν επιφέρει ουσιαστικές μειώσεις στην τιμή στην οποία χρεώνεται η ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, η Κύπρος θα πρέπει να είναι έτοιμη να μεταβεί στο μοντέλο του “ενιαίου αγοραστή”.

Σε ένα «στοχευμένο μοντέλο αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας» η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας καθορίζεται από το οριακό κόστος του τελευταίου σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που απαιτείται για την κάλυψη της ζήτησης – στην περίπτωση της Κύπρου, οι συμβατικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Το πρόσθετο κίνητρο για τη μετάβαση στο φυσικό αέριο είναι ότι τεράστιες ποσότητες νέου ΥΦΑ θα εισέλθουν στις διεθνείς αγορές μεταξύ 2025-2030, αυξάνοντας την παγκόσμια δυναμικότητα πάνω από 50%. Ως αποτέλεσμα, οι τιμές προβλέπεται να μειωθούν σημαντικά, στα \$9/ MMBtu το 2027 και στα \$8/ MMBtu το 2028 – δηλαδή περίπου στα δύο τρίτα του μέσου όρου του 2024. Τα παραπάνω θα οδηγήσουν σε περαιτέρω μείωση της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από φυσικό αέριο.

Η Κύπρος πρέπει επίσης να εξετάσει το ενδεχόμενο να μειώσει ακόμη περισσότερο τους φόρους στην ηλεκτρική ενέργεια, σε συνάρτηση με το «Σχέδιο δράσης για προσιτή ενέργεια» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο. Αυτό καθορίζει δράσεις για τη μείωση του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας για τους Ευρωπαίους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις. Το σχέδιο συνιστά στα κράτη μέλη να μειώσουν τους εθνικούς φόρους και τις επιβαρύνσεις στο λογαριασμό του ηλεκτρικού ρεύματος στα ελάχιστα ποσοστά ειδικού φόρου κατανάλωσης που προβλέπονται στην οδηγία για τη φορολογία της ενέργειας, ύψους €0,0005 ανά κιλοβατώρα. Να εφαρμόσουν τον μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ που επιτρέπει η οδηγία για τον ΦΠΑ, ύψους 5%. Και να εξαλείψουν τις επιβαρύνσεις που δεν σχετίζονται με την ενέργεια, συμπεριλαμβανομένης πιθανώς της διπλής φορολόγησης. Η κυβέρνηση δεν θα έπρεπε να χρησιμοποιεί την τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος για να εισπράττει περισσότερους φόρους, εις βάρος των σκληρά δοκιμαζόμενων καταναλωτών, ιδίως σε μια εποχή που εμφανίζει τεράστιο δημοσιονομικό πλεόνασμα.

Το μοντέλο του ενιαίου αγοραστή θα προωθούσε τον ανταγωνισμό μεταξύ των

παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, καθώς αποσυνδέει την τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές από την τιμή της συμβατικής ηλεκτρικής ενέργειας. Σε συνδυασμό με την αποθήκευση μπαταριών σε κλίμακα, αυτό θα μπορούσε να αποφέρει σημαντικά οφέλη.

Είναι σαφές ότι η Κύπρος έχει πολλά να διδαχθεί από τη Μάλτα και θα πρέπει να ακολουθήσει αποφασιστικά τις παραπάνω συστάσεις. Τα μέσα για τη μείωση της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας σε προσιτά επίπεδα είναι εκεί για να τα εκμεταλλευτούμε. Η ευκαιρία δεν πρέπει να σπαταληθεί.

**Ο Χαράλαμπος Έλληνας είναι σύμβουλος του Ατλαντικού Συμβουλίου. Το άρθρο αναδημοσιεύεται από το Μπλοκ της Εταιρίας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.*

<https://cypruseconomicsociety.org/blog/blog-posts/>